

Asia: VN/14098/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaalihuoltolain muutos

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ei kannata esitettyä muutosta, jossa oikaisuvaatimusten käsittely säädettäisiin toimielimen tehtäväksi. Hyvinvointialue yhtyy Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausunnossaan esiin tuomiin monipuolisiin perusteluihin keskeisimpinä asiakkaiden oikeusturva ja käsittelyn nopeus.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on tarkoitus hallintosäännön vireillä olevan päivittämisen yhteydessä uudelle aluevaltuustokaudella poistaa toimielinrakenteesta oikaisuvaatimuksia käsittelevä yksilöjaosto ja siirtyä viranhaltijakäsittelyyn. Hallintosääntöpäivitys käsitellään nykyisen aluevaltuuston toimikaudella kevään aikana.

Hallituksen esityksen sivulla 6 oleva toteamus, että oikaisua käsittelevä yksittäinen viranhaltija olisi lähtökohtaisesti sama kuin alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija, on virheellinen. Sekä toimielinkäsittelyssä että viranhaltijakäsittelyssä alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija voi olla oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ja valmistelussa osittain mukana, koska tuntee tapauksen ja sen perusteet parhaiten, mutta ei luonnollisestikaan tee oikaisuvaatimuksesta päätöstä. Toimielinkäsittelyssäkin alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija ei toimi myöskään esittelijänä.

Esityksessä todetaan, että sosiaalihuoltolain oikaisuvaatimussäännöstä voitaisiin vaihtoehtoisesti muuttaa myös siten, että nykyinen sääntely säilyisi, mutta sitä täydennettäisiin niin, että oikaisuvaatimuksen käsittelijän tulee olla eri kuin alkuperäisen päätöksen tehnyt viranhaltija. Tämä vaihtoehtoinen muutos olisi tarkoituksenmukainen ja vastaisi sitä, miten viranhaltijakäsittely on joka

tapauksessa tarkoitus toteuttaa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella myös sosiaalipalveluja tunteva juristi osallistuu oikaisuvaatimusten käsittelyyn.

Toimielimet muodostuvat poliittisesti valituista luottamushenkilöistä. Yksilöasioita käsittelevän toimielimen jäsenillä ei yleensä ole käsiteltäviin asioihin liittyvää tai juridista osaamista tai koulutusta, eikä sellaista edellytetä. Tämä rajoittaa jäsenten mahdollisuutta tosiasiallisesti ottaa kantaa käsiteltäviin asioihin, jotka voivat olla hyvin monimutkaisia ja usein erittäin merkittäviä asiakkaan elämän kannalta. Toimielinten jäsenet ovat luottamushenkilöitä ja tämän roolin ja taustan vuoksi asiakkaat saattavat mieltää heidät ikään kuin ”edustajikseen” myös yksilöjaoston jäsenenä, mikä voi aiheuttaa yhteydenottoja asiakkailta käsiteltäviin asioihin liittyen. Tämä voi luoda luottamushenkilöille myös mielikuvaa siitä, että toimielin voisi ikään kuin viranhaltijoiden harkintavaltaa laajemmin arvioida tilannetta yksilön kannalta.

Oikaisuvaatimukset käsitellään toimielimessä kokeneen viranhaltijan esittelystä. Hyvinvointialueen kokemuksen mukaan asiat ratkaistaan lähes kaikissa tapauksissa esittelyn mukaisesti, mikä sinällään puoltaa sitä, että viranhaltijakäsittely olisi riittävä. Toisaalta, mikäli toimielin arvioisi käsiteltävää asiaa esityksestä poikkeavasti, tilanteeseen liittyy riskejä sen suhteen, että nopeassa kokoustilanteessa kokenutkaan viranhaltija ei välttämättä kykene arvioimaan mahdollisen muutosesityksen lainmukaisuutta tai kaikkia vaikutuksia ja lopputuloksena voi olla päätös, joka on virheellinen, puutteellinen tai joka täytöntöönpanossa osoittautuu muuten ongelmalliseksi. Lisäksi on huomioitava, että vaikka oikaisuvaatimuksessa käsitellään yksittäisen asiakkaan asiaa, on aina otettava huomioon yhdenmukainen tulkinta ja kaikkien asiakkaiden samanlainen kohtelu.

Yksilöjaostossa käsiteltävät asiat ovat salassa pidettäviä ja sisältävät yleensä arkaluonteisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Luottamushenkilöjäsenet luonnollisesti tuntevat ja noudattavat salassapitoa, mutta käsittely monijäsenisessä toimielimessä lisää riskiä jonkin virheen mahdollisuuteen tietosuojan suhteen. Käsittely monijäsenisessä luottamushenkilöistä koostuvassa toimielimessä voi yksittäisissä tilanteissa johtaa jopa siihen, että asiakas ei halua hyvin henkilökohtaista asiaansa toimielimen käsittelyyn, eikä tämän vuoksi tee oikaisuvaatimusta.

Ollila Regina
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue